
Obsah

Úvodní slovo recenzentů	11
O autorech	13
Předmluva	15
Část A Úvod do ekonomie	
1. Seznámení s ekonomikí	18
1.1 Smysl ekonomie	19
1.2 Ekonomie pozitivní a normativní	20
1.3 Vznik a vývoj ekonomie	21
1.4 K názvu našeho předmětu	23
1.5 Charakter ekonomických zákonů	23
1.6 Metody používané v ekonomii	24
1.7 Místo ekonomie v systému ekonomických věd	26
2. Potřeby a výroba	28
2.1 Potřeby a jejich uspokojování	28
2.1.1 Zájmy	28
2.2 Výrobky a služby	30
2.3 Výrobní faktory	30
2.4 Problém volby a náklady obětované příležitosti	33
2.5 Hranice produkčních možností firmy	34
2.6 Mezní míra transformace	38
2.7 Hranice produkčních možností ekonomiky	39
2.8 Dělbá práce a specializace	41
2.9 Směna	42
2.10 Peníze	43
2.10.1 Funkce peněz	45
3. Poptávka, nabídka a tržní cena	47
3.1 Tři základní ekonomické problémy	47
3.1.1 Typy ekonomik	47
3.1.2 Selhání trhu	48
3.2 Trh a tržní mechanismus	49
3.3 Poptávka	52
3.3.1 Zákon poptávky	54
3.3.2 Faktory ovlivňující poptávku	54
3.3.3 Změna poptávky versus změna poptávaného množství	57
3.4 Nabídka	60
3.4.1 Zákon nabídky	61
3.4.2 Faktory ovlivňující nabídku	61

3.4.3	Změna nabízeného množství versus změna nabídky	64
3.5	Determinace tržní ceny	66
3.5.1	Tržní rovnováha	66
3.5.2	Rovnováha při změnách nabídky a poptávky	69
3.5.3	Teorém pavučiny	73

Část B Teorie poptávky – chování spotřebitele

4.	Chování spotřebitele	78
4.1	Celkový a mezní užitek	78
4.2	Přebytek spotřebitele	81
4.3	Maximalizace užítku	83
4.4	Indiferenční analýza – preference, možnosti a optimum spotřebitele	85
4.4.1	Preference	85
4.4.2	Rozpočtové omezení	91
4.4.3	Optimum spotřebitele	95
4.5	Optimum spotřebitele při změně důchodu spotřebitele a při změně ceny	96
4.5.1	Vliv změny důchodu na optimum spotřebitele	96
4.5.2	Vliv změny ceny na optimum spotřebitele – odvození individuální poptávkové křivky	97
5.	Tržní poptávka a její elasticity	102
5.1	Cenová elasticita poptávky	102
5.1.1	Výpočet cenové elasticity poptávky	103
5.1.2	Cenově elastická, cenově neelastická a jednotkově elastická poptávka	104
5.1.3	Cenová elasticita, celkový příjem a mezní příjem	107
5.1.4	Faktory ovlivňující cenovou elasticitu poptávky	109
5.2	Důchodová elasticita poptávky	111
5.3	Křížová cenová elasticita poptávky	113

Část C Teorie nabídky – chování výrobce

6.	Firma a její cíle	118
6.1	Firma	118
6.1.1	Cíle firmy	119
6.2	Produkce firmy a její produkční funkce	120
6.2.1	Kombinace a substituce výrobních faktorů jako ekonomický problém	121
6.2.2	Produkční funkce	123
7.	Produkt firmy	125
7.1	Zákon klesajícího mezního produktu	126
7.2	Izokvantová analýza vztahů mezi produkčními vstupy a výstupy firmy	131
7.2.1	Křivka stejné produkce – izokvanta	131
7.2.2	Izokvantová mapa	134
7.2.3	Křivka stejných nákladů – izokosta	136
7.2.4	Hledání bodu optima	140

8. Náklady firmy	144
8.1 Období v ekonomii. Jak je chápat?	144
8.2 Náklady firmy	145
8.2.1 Náklady firmy v krátkém období	146
8.2.2 Náklady v dlouhém období	153
8.2.3 Explicitní a implicitní náklady	159
8.2.4 Soukromé, externí a společenské náklady	160
8.2.5 Transakční náklady	160
8.2.6 Utopené náklady	161
9. Příjmy a zisk firmy	163
9.1 Příjmy firmy	163
9.2 Zisk firmy	164
9.2.1 Příklad jedné pekárny	167

Část D Firma v tržních strukturách

10. Typy tržních struktur	170
10.1 Konkurence	171
11. Firma v dokonalé konkurenci	174
11.1 Průměrný a mezní příjem firmy v dokonalé konkurenci	176
11.2 Rozhodnutí firmy o rozsahu produkce	178
11.3 Křivka nabídky firmy	179
11.4 Dokonale konkurenční firma s ekonomickým ziskem	181
11.5 Dokonale konkurenční firma s nulovým ekonomickým ziskem a rovnováha odvětví	182
11.6 Dokonale konkurenční firma s ekonomickou ztrátou	184
11.7 Dokonale konkurenční firma v „bodě uzavření“	185
11.8 Dopřesnění nabídkové křivky firmy	189
12. Firma jako monopol	190
12.1 Bariéry vstupu do odvětví	190
12.2 Monopol jako odvětví	192
12.3 Monopolní firma jako „cenový tvůrce“	194
12.4 Průměrný a mezní příjem monopolní firmy	195
12.5 Monopolní cena a monopolní zisk	198
12.6 Monopolní firma s normálním ziskem a s ekonomickou ztrátou	200
12.7 Neefektivnost plynoucí z monopolu	203
12.7.1 Ztráta mrtvé váhy	203
12.7.2 Dobývání či hledání renty	204
12.7.3 X-neeefektivnost	205
12.8 Potřeba zaostření pohledu	206
12.9 Protimonopolní politika – ochrana hospodářské soutěže	206
12.10 Přirozený monopol	210
12.11 Smysl studia monopolu	213

13. Firma v oligopolní tržní struktuře	215
13.1 Oligopol	215
13.1.1 Komplikace: zalomení křivky poptávky	217
13.2 Čtyři cesty k cenové koordinaci	219
13.2.1 Kartel – smluvní oligopol	220
13.2.2 Cenové vůdcovství – oligopol s dominantní firmou	222
13.2.3 Paralelní tvorba cen	223
13.2.4 Barometrická tvorba cen	224
13.3 Oligopol a velké firmy	225
13.4 Teorie her	226
14. Firma v monopolistické konkurenci	231
14.1 Monopolisticky konkurenční firma s ekonomickým ziskem	233
14.2 Monopolisticky konkurenční firma s normálním ziskem	234
14.3 Monopolisticky konkurenční firma s ekonomickou ztrátou	235
14.4 Tržní nabídka a její elasticita	235
14.4.1 Cenová elasticita nabídky v různě dlouhých obdobích	237

Část E Trhy výrobních faktorů

15. Trh práce	240
15.1 Dokonale konkurenční trh práce	241
15.1.1 Nabídka na trhu práce	241
15.1.2 Poptávka na trhu práce	246
15.1.3 Rovnováha na trhu práce	251
15.2 Nedokonale konkurenční trh práce	252
15.2.1 Segmentace trhu práce	253
15.2.2 Vláda a trh práce	254
15.2.3 Odbory na trhu práce	255
15.2.4 Kolektivní vyjednávání	260
15.2.5 Rozdíly ve mzdách	262
15.2.6 Transferový výdělek a ekonomická renta	267
15.2.7 Monopson na trhu práce	268
16. Trh kapitálu	271
16.1 Formy kapitálu	271
16.2 Investování	273
16.3 Poptávka po kapitálu	275
16.4 Nabídka kapitálu	278
16.4.1 Úspory	279
16.4.2 Nabídka úspor – zapůjčitelných fondů	280
16.5 Trh kapitálu – zapůjčitelných fondů	281
16.5.1 Mezinárodní pohyby zapůjčitelných fondů – kapitálu	284
16.5.2 Kapitálový trh	285
16.6 Investiční rozhodování	287
16.6.1 Současná hodnota	287
16.6.2 Skladba portfolia	289

17. Trh přírodních zdrojů	292
17.1 Trh neobnovitelných zdrojů	292
17.2 K trhu obnovitelných přírodních zdrojů	297
17.3 Trh půdy	300

Část F Některé souvislosti působení tržního mechanismu

18. Tržní mechanismus a rozdělování důchodu	306
18.1 Příčiny vzniku nerovností v rozdělení důchodu a bohatství	306
18.2 Způsoby měření nerovností	307
18.2.1 Míra nerovnosti	307
18.2.2 Lorenzova křivka	308
18.2.3 Giniho koeficient	309
18.2.4 Míra chudoby	310
18.3 Úloha státu v přerozdělovacím mechanismu	311
18.3.1 Daně a nerovnost v důchodech	311
18.3.2 Transferové platby	312
18.4 Problém ekonomické rovnosti, spravedlnosti a hospodářské výkonnosti	312
19. Externality	316
19.1 Externality a problém efektivnosti	318
19.2 Cesty k řešení externalit	319
19.2.1 Soukromé přístupy k řešení externalit	320
19.2.2 Vládní přístupy k řešení externalit	321
20. Veřejné statky	325
20.1 Problém černého pasažéra	326
20.1.1 Financování veřejných statků	328
20.2 Optimální množství veřejného statku	329
21. Trh a mikroekonomická úloha vlády	332
21.1 Vytváření prostředí příznivého pro působení tržního systému	333
21.2 Náprava tržních selhání	335
21.3 Modifikace některých důsledků tržní regulace	336
21.3.1 Přerozdělování důchodu a bohatství	336
21.3.2 Ovlivňování alokace zdrojů s cílem změnit geografické složení národní produkce	337
21.3.3 Funkce vlády v některých dalších oblastech	337
22. Ekonomie politického trhu – teorie veřejné volby	340
22.1 Ekonomická analýza politiky	340
22.1.1 Ekonomie politického trhu	340
22.1.2 Subjekty politického trhu	341
22.1.3 Dobývání renty a korupce	342
22.2 Typy rozhodnutí	344
22.3 Mechanismy veřejné volby	346
22.3.1 Hlasovací paradox	346
22.3.2 Jánabráchismus	347

22.4	Teorém středního voliče	348
22.5	Politicko-ekonomické cykly a konkurence mezi politickými stranami	349
	Použitá literatura	352
	Summary	354
	Rejstřík	355

Autorský kolektiv:

Prof. Ing. Václav Jurečka, CSc. (vedoucí autorského kolektivu) – kapitoly 1, 2, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 (kromě 12.9, 12.10), 13, 14, 15, 17, 21

Ing. Martin Hon, Ph.D. – kapitoly 12.9, 12.10

Ing. Ivana Jánošíková, Ph.D. – kapitoly 16, 18, 19, 20

Dr. Ing. Eva Kolcunová – kapitola 22

Ing. Lenka Spáčilová, Ph.D. – kapitoly 3, 4, 5